

Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram Magyarországon I. rész

Bevezetés

A magyar erdészeti politika kialakításában és megvalósításában jelenleg két folyamat hat a legnagyobb súllyal. A nemzetközi erdészeti politika és a rendszerváltást követő helyzetben az EU csatlakozás új feltételeihez való alkalmazkodás kényszere, ill. jól felfogott érdekből való önként vállalása.

1992-ben Rio de Janeiroban megrendezett **UNCED** (United Nations Conference on Environment and Development) az erdőpusztulás megállítása érdekében egy jegyzéket fogadott el **AGENDA 21** néven. Ez előírja, hogy az aláíró országok dolgozzák ki az erdő fenntartását és az erdőgazdálkodás tartamosságát biztosító nemzeti akcióprogramjaikat. Az 1990 óta tartó *páneurópai folyamat (MCPFE)* is a nemzeti erdőprogramokat nevesítette a tartamos erdőgazdálkodás megvalósításának erdészeti politikai keretesként. *Magyarország ezen egyezményeket aláírta és ezzel vállalta erdészeti politikájának összehangolását e folyamatokkal.*

Az 1989-es rendszerváltást követő mozgalmas évtized után az új évezred első éveiben és az európai uniós csatlakozás vitájában Magyarországon olyan történelmi helyzet állt elő, amelyben az erdőgazdálkodás és a faipari ágazat megújulást sürget, az erdők szerepének hazai és nemzetközi változása, továbbá a civil szféra megerősödése lehetővé tesz egy társadalmi egyeztetéssel készülő, nemzeti szintű stratégiai és operatív program kidolgozását. Ez az erdők és erdőgazdálkodás szerepét, feladatait, jövőjét határozza meg közép és hosszú távon is. *A Nemzeti Erdőprogram megvalósítása így a magyar erdő- és erdészeti politika egyik elsődleges feladatává vált.*

Az említett nemzetközi és hazai okok tehát együttesen vezettek oda, hogy 2001-ben Magyarországon, elindult az az erdészeti politikai folyamat, melyben az erdő és erdészeti stratégia, ill. program az összes érdekelt fél bevonásával megfogalmazásra kerül.

A Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram fogalma

Mi a Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram?

A *Nemzeti Erdőstratégia* az erdővel kapcsolatos feladatok megoldásának, hosszú távú, alapelveket megfogalmazó, holisztikus megközelítésben készülő nemzeti szintű dokumentuma, mely kiter a következőkre (Nemzeti Erdőprogram Programiroda, 2002):

- Az erdők társadalmi értéke, környezeti, ökológiai, gazdasági szerepe, a többfunkciós erdőgazdálkodás célja és feladatai Magyarországon.

- Tartamos erdőgazdálkodás a riói „Föld-Csúcson” megfogalmazott fenntarthatóság értelmében.

- Az erdő mint környezetkímélő földhasznosítási forma.

- Az ösztársadalmi érdekű erdőfenntartás feladatainak meghatározása.

A *Nemzeti Erdőprogram* a Nemzeti Erdőstratégia elvei alapján programszerűen megvalósított, az erdőhöz kapcsolódó munkaterületek célállapotának közelítését jelentő, 10 év futamidejű operatív programok összessége. Fontos jellemzője, hogy nemcsak az erdészeti ágazati irányítás hozza létre, hanem szektorok közötti egyeztetéssel és társadalmi összefogással készül (Nemzeti Erdőprogram Programiroda, 2002).

Azon konfliktusokra és a konfliktusokból eredő problémákra kell választ adnia az erdőprogramnak, melyek jórészt a gazdasági-politikai rendszerváltást követő szerkezeti váltásból eredő új ágazati és ágazat közötti viszonyokra vezethetők vissza, amikor is markánsan elkülönülő érdekek jelentek meg az erdő és a hozzá kapcsolódó haszonvételek és szabályozási kérdésekhez kötődve.

A Nemzeti Erdőprogram célja:

- Az erdőgazdálkodás tartamossága nemzetközi fejlődésével való harmonizáció biztosítása a hazai gyakorlatban az erdővagyon hosszú távú fennmaradása érdekében.

- Politikai keret nyújtása az

erdőgazdálkodás középtávú fejlesztéséhez az erdőt érintő politikai döntések racionalitásának növelésével és érvényességük középtávú biztosításával.

- A megvalósításhoz szükséges speciális eszközök kidolgozásával az erdőtörvényen és a létező erdőhöz kapcsolódó programokon kívül egyéb garanciák biztosítása a kívánt fejlődéshez.

- Az ágazat fejlesztésének beillesztése a nemzetgazdaság egészének és a kapcsolódó ágazatok fejlesztési programjaiba.

- A nyílt párbeszéd lehetőségének megteremtése a társadalom és az erdőgazdálkodás között.

Az erdőprogram folyamatának szervezete és résztvevői

A Nemzeti Erdőprogram első szakértői fázisaiban az erdőt közvetlenül érintő ágazatok (erdőgazdálkodás, faipar, környezetvédelem és természetvédelem, tudományos kutatás, vidékfejlesztés) szakértői vettek részt. Ebben a körben minisztériumok (FVM, KVM), szakhatóságok (ÁESZ, TH), érdekképviseleti szervezetek (FAGOSZ, MEGOSZ, OEE), gazdálkodói szervezetek (erdőgazdaságok, integrátorok, magánvállalatok), civil szervezetek (WWF, Palocsa Egy., OEIE), kutatási intézmények (ERTD), oktatási intézmények (NyME) képviselői vettek részt különböző az erdőt érintő érdekek megjelenítőjeként. A program folyamatának főbb jellemzőit az 1. táblázat és az 1. ábra foglalja össze.

A NES-NEP társadalmi vitaanyaga és javaslatai

A Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram szakértői javaslatának 1. kiadása (Fehér könyv) két részre osztható: egy stratégiai hosszútávú részre (Erdőstratégia) és egy operatív középtávú (10 éves futamidővel) részre (Erdőprogram).

Az információs vitaanyag szerkezete:

Bevezető

1. Az erdők sokrétű jelentősége.

2. Nemzeti Erdőstratégia és Nemzeti Erdőprogram – definíció és történet, nemzetközi vonatkozások.

3. Magyarország erdei és erdőgazdálkodásának fő jellemzői.

¹ Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram Programiroda, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Erdővagyon-gazdálkodási Intézet, H-9400 Sopron, Ady u. 5., T: 06/99 518-201, 06/99 518-145, F: 06/99 329-911, Email: NFPHungary@emk.nyme.hu, Web: http://quercus.emk.nyme.hu/NFP_Hungary/

² Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Erdészeti Hivatal, elnökhelyettes

1. táblázat: A NES-NEP tervezési folyamatának egyes jellemzői

Használt rövidítések: Feladat (F), Időtartam (I), Résztevők (R), Munkamódszer (Mm), Eredmények (E)	
Programfázisok	A programfázisok jellemzői
Szakértői szint 1. fázis	(F) Helyzetfeltárás (I) 2001. június – 2001. december (R) 15 meghívott szakértő (Mm) Szakértői tanulmányok (E) Az erdőgazdálkodás helyzetelemző tanulmánya
Szakértői szint 2. fázis	(F) Javaslatok készítése az operatív programokhoz, 6 szakértői csoportban, 6 találkozáson, ill. a stratégiai célokhoz (I) 2002. január – 2002. július (R) 70 meghívott szakértő (Mm) Munkacsoport-találkozók, közös vita (E) 6 munkacsoport 6 programjavaslata
Szakértői szint 3. fázis	(F) A Fehér könyv összeállítása, össz-szakértői vita alapján (I) 2002 július– 2002. szeptember 11. (R) 90 meghívott szakértő (Mm) Javaslati anyag a programiroda összeállításában, szakértői értékelés, végső össz-szakértői vita (E) A Fehér könyv szakértői javaslata 2002. augusztusban, Fehér könyv kiadása 2002. szeptemberben
Társadalmi vita 1. fázis	(F) A Fehér könyv, mint első szakértői anyag vitája, a társadalom bevonása az erdészeti politika megalkotásába (I) 2002. szeptember – 2003 nyár (R) Mindenki számára nyitott, társadalom és érdekképviselői csoportok (Mm) Társadalmi vitafórumok országos, regionális és helyi szinten a szakértői csoport értékelése mellett (E) A NEP-be integrálandó javaslatok
Szakértői szint 4. fázis	(F) A NES-NEP végső javaslati anyagának kidolgozása (I) 2003. nyár – 2004. január (R) Szerkesztőbizottság (Mm) Bizottsági ülések (E) A NES-NEP végső javaslati anyaga
Társadalmi vita 2. fázis	(F) Parlamenti vita a NES-NEP szakértői javaslatáról (I) 2004 (R) Parlamenti képviselők (Mm) Parlamenti vita (E) Országgyűlési határozat a NES-NEP-ről
Megvalósítási fázis	(F) A NES-NEP folyamatos monitoring melletti megvalósítása (I) 2004-2014 (R) Az egyes programok felelős szervezetei (Mm) – (E) Középtávú programok megvalósulása

4. Nemzeti Erdőstratégia – stratégiák alapelvek.

5. Nemzeti Erdőprogram – operatív programok.

6. A programtervezés megvalósítása, társadalmi vitája .

7. Összefoglaló.

8. Irodalom.

A dokumentum részletes elemzés és további javaslattétel céljából hozzáférhető az FVM Erdészeti Hivatalnál, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőgazdálkodási Intézet – NEP Programirodánál¹, ill. letölthető a Program internet oldaláról: http://quercus.emk.nyme.hu/NEP_Hungary/.

A Nemzeti Erdőprogram folyamata a társadalmi vita fázisában tart tehát, mely országos, regionális és helyi szinten egyaránt folyik. A folyamatot leginkább azon szervezetek gerjesztik, amelyek képviselői már a szakértői fázisban is részt vettek, de egyre többen csatlakoznak hozzá felismerve fontosságát. *A Program fővédnöke a Magyar Köztársaság elnöke.*

Az OEE több helyi csoportja rendezett már vitafórumokat, felhívjuk a szakosztályokat, hogy szakosztályi szinten is tegyék ezt meg, ahol a Program stratégiai, ill. programrészeihez várjuk részletes javaslataikat! Ez a program azonban nem

csak szakmai kérdéseket kell, hogy megfogalmazzon, az erdő egészéről szól, ezért közös párbeszédre van szükség a társadalmi csoportosulások és az erdészszakma között. Ezért fontos, hogy a vitafórumokon mindenki részt vehessen és valódi alkotói hangulat alakuljon ki, melyet a párbeszéd jellemez.

Egyidejűleg a parlamenti vita előkészítése is megkezdődött, hiszen politikai érdekérvényesítéssel érhető csak el a Program megvalósítása. A Parlament Mezőgazdasági Bizottságán belül Erdészeti Albizottság alakult, melynek egyik fő feladata e parlamenti vita előkészítése. A folyamat várhatóan országgyűlési határozattal zárul, **amely a további kormányzati és társadalmi feladatokat is meghatározza, ill. jogi alapot nyújt megvalósításukhoz.**

A Program reális lehetősége, hogy a szakmai érdekeket megfelelő szinten integrálja és továbbítsa a társadalom és a politikai döntéshozók felé, ami lehetőséget kínál arra, hogy az erdők ügye közügygé válhasson és az erdőgazdálkodás helyzete javuljon. Ehhez az erdészeti ágazat szerkezetváltozását a regionális különbségek figyelembevételével és racionális erdészeti politikai eszközrendszer kidolgozásával kell támogatni.

Ezúttal is felhívjuk a szakmát, az érintetteket, az érdeklődőket, hogy minden szervezet jogosult vitafórumok rendezésére, ill. véleményeiket várjuk az Erdészeti Hivatalnál vagy a NEP Programirodánál. A stratégia vagy programelemek egészét, vagy csak egyes tematikus pontokra vonatkozó részletes, akár teljesen új vélemények megfogalmazása alapvetően hozzájárul az eddigi javaslatok pontosításához, javításához vagy átférfőmálásához. **A folyamat nyitott minden érdemi vélemény számára és ezekből épül!**

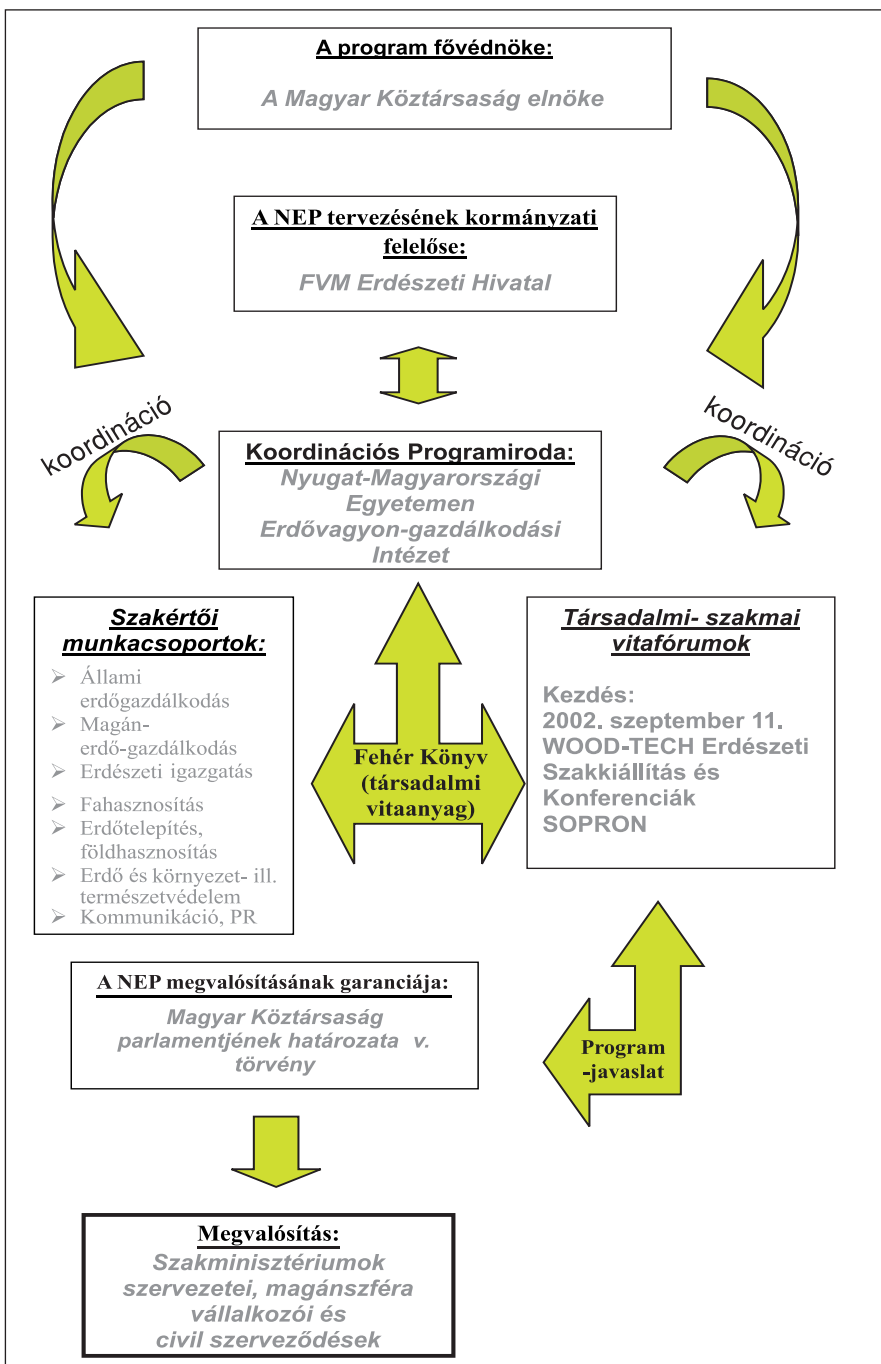
Kérjük, hogy e cél elérése érdekében a programot szakmai véleménynyilvánításukkal támogassák és hatáskörükön belül járuljanak hozzá ahhoz, hogy e vélemények eljussanak a Programirodához.

Összegzés

• A Nemzeti Erdőprogram folyamatának beindulásával a nemzetközi erdészeti politika Magyarországra is érvényes határozatainak és dokumentumainak gyakorlati megvalósítása egy újabb, aktív fázisba lépett.

Az Erdőprogram folyamatát mind hazai, mind pedig nemzetközi tényezők gerjesztik és tartják fenn. Résztevőinek széles köre, biztos társadalmi és szakmai alapot nyújt a programhoz.

Társadalmi egyeztetés

1. ábra. A Nemzeti Erdőprogram szervezési folyamatábrája

A folyamatban a stratégia és operatív programrészek elválnak, de erőteljesen befolyásolják egymást.

Az erdőgazdálkodás ágazati fejlődési pályára állítása és kommunikáció alakul ki a szakmai és egyéb erdő iránt érdeklődő érdekcsoportok között. *Evvel lehetőség nyílik az erdőgazdálkodást érintő belső és külső konfliktusok megelőzésére, ill. a létezők oldására.*

A folyamatban való részvétel és a társadalmi vita eredményeinek irányított felhasználása szükséges ahhoz, hogy a program hatékony és megvalósítható elvárásokat és célokat fogalmazzon meg. A további tervezési folyamatban az érin-

tett egyéb szektorok képviselőinek bevonása szükséges a jelenleg már országos hatáskörrel bíró fejlesztési programokhoz való illeszkedés biztosítása céljából. Ebben a regionalitás elvének alkalmazása alapvető.

- A Nemzeti Erdőprogramnak a Magyar Köztársaság Parlamentje általi elfogadásával és alapos előkészítő munkával a társadalom elkötelezettségét nyilvánítja az erdő ügyében.

- A Nemzeti Erdőprogram folyamata elérheti, hogy az erdők ügyének kérdésére több figyelem összpontosuljon és ezzel a társadalom jobb környezettudatának kialakulásához, mint átfogóbb célhoz is hathatósan hozzájárul.

1. A NEP Programiroda által összeállított ún. Fehér könyv jó felosztásban tárgyalja a program induló alapjait.

2. A célok körvonalazása is alapját jelentheti egy jó erdőstratégiának, melynek eléréséhez szükséges eszközrendszer bővíthető, egyértelműsítendő.

3. A magánerdő-gazdálkodás működési feltételeit javítani szükséges. Ki kell terjeszteni a mezőgazdaságban már működő családi gazdálkodási formát az erdőgazdálkodásra is.

4. Meg kell teremteni a jogi alapját és finanszírozási lehetőségeit – a természetes erdőfelújítás analógiájára – a természetes erdőtelepüléssel létrejövő erdővagyon-bővülésnek. (Az erdőterület ugyanis tudatos emberi tevékenységet feltételezve, nem csak úgy gyarapodhat, hogy csemetét ültetünk, sokszor azon az áron is, hogy a majdnem kész erdőt az erdőtelepítés előtt letaroljuk, mert csak így jutunk az erdőtelepítési egységárhoz.)

5. A közcél érdekében az állami erdők jelenlegi területét csorbítatlanul meg kell tartanunk. Az állami erdőknek a társadalom közérzetében betöltött pótolhatatlan szerepe, illetve elhanyagolható jövedelemtermelő képessége miatt az állami erdőgazdálkodás tekintetében meg kell szüntetni a nyereségérdekelt gazdálkodási formát.

6. Az erdőgazdálkodás jelentősége ma már messze túlmutat a szakmai feladatokon, fontosságát növelik a társadalmi-közjóléti, védelmi (elsősorban a biodiverzitás megőrzése) szerepek. A gazdálkodás céljai között kiemelt hangsúlyt kell kapnia a természetközelségnek, az őshonos fajok telepítésének. Ezen céloknak megfelelő erdőgazdálkodás jelentsen előnyt mind az állami, mind a magánerdők kezelőjének.

Életfa Környezetvédő Szövetség

Idén 2700 hektárnyi területen termelnek ki fát Veszprém megyében, ebből hetven százalék állami, míg harminc százalék magántulajdonú erdő. Úgynevezett természetközeli gazdálkodás összesen 2250 hektáron folyik a megyében. Tarvágást csupán 450 hektáron alkalmaznak az erdőgazdálkodók.

(Metro)